بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނު ޝީޓް

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2025/HC-B12/30
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
- އިސްތިއުނާފަށް ރައްދުވާ ފަރާތް: އަޙްމަދު ރޫޝާ (ހެޓްރެސް ސިހުރުނޫވަވި)
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: ކޯޓު އަމުރު

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް
ފަނޑިޔާރު ހުޒައިމާ މުޙައްމަދު
ފަނޑިޔާރު ޢަބްދުލްމާނިއު ޙުސައިން

ނިމުނު ތާރީޚު: 03 ރަބީޢުލްއައްވަލް 1447
26 އޮގަސްޓް 2025

ހައިކޯޓުގައި [illegible] ތާރީޚް:

18 ޞަފަރު 1447

12 އޮގަސްޓު 2025

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ނިންމުން:

- **ނަންބަރު:** [redacted]/AM/2025/04
- **ނިންމި ތަން:** [redacted] މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓު
- **ބާވަތް:** ކޯޓު އަމުރު
- **ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް:** 13 ޖުލައި 2025
- **ނިމުނު ތާރީޚް:** 17 ޖުލައި 2025

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް

[illegible]

ޤާނޫނީ ވަކީލުން:

[illegible]

އިސްތިއުނާފަށް ޖަވާބުދާރީ ފަރާތް

[redacted]، [illegible]

ޤާނޫނީ ވަކީލް:

[illegible]

[illegible] - ކޯޓު އަމުރު - [illegible]

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒުގެ ރައުޔު:

މައްސަލައިގެ ޚުލާޞާ:

1. މިއީ، [redacted] ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުގެ (މިފަހުން "ތިރީކޯޓު" ކަމަށް ބުނެވިފައި) ނަންބަރު [redacted]AM/2025/04 (17 ޖުލައި 2025) ކޯޓު އަމުރަކީ ސަރުކާރު އަދި ވާރިސް އެސްޓޯރުކަށް ނިންމާފައިވާ އަމުރު ބާޠިލުކޮށް ބަދަލު އެ އަމުރު އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން (މިފަހުން "އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް" ނުވަތަ "ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް" ނުވަތަ "ދައުލަތް") ހުށަހަޅާފައިވާ ޝަރީޢަތް މައްސަލައެކެވެ. މި މައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފަށް ޢަރުޟުވާ ފަރާތަކީ [redacted]، އަޙްމަދު މޫސާ[1] (މިފަހުން "އިސްތިއުނާފަށް ޢަރުޟުވާ ފަރާތް" ނުވަތަ "އަޙްމަދު މޫސާ")އެވެ.

މައްސަލައިގައި ކަންހިނގާފައިވާގޮތް:

2. ކުޑަކުއްޖަކަށް ޖިންސީ ގޯނާ ކުރިކަމުގެ ކަމަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ މައްސަލައާ ގުޅިގެން 14 ޖަނަވަރީ 2025 ގައި އަޙްމަދު މޫސާ ކޯޓު އަމުރެއްގެ[2] ދަށުން ހައްޔަރުކޮށްފައިވެއެވެ. އެއަށްފަހު، ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2009 (ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނާމެދު ޚާއްޞަ ފިޔަވަޅު އެޅުމުގެ ޤާނޫނު)ގެ[3] 31 ވަނަ މާއްދާއަށް ރިޢާޔަތްކޮށް އެކިފަހަރުމަތިން އަޙްމަދު މޫސާގެ ބަންދުގެ މުއްދަތު އިތުރުކޮށްފައިވެއެވެ.[4] އެންމެފަހުން

---

[1] ދރއ ނަންބަރު [redacted]A.

[2] ނަންބަރު [redacted]/HA/2025/01 ކޯޓު އަމުރު (14 ޖަނަވަރީ 2025).

[3] މިފަހުން " ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނާމެދު ޚާއްޞަ ފިޔަވަޅު އެޅުމުގެ ޤާނޫނު" ކަމަށް ބުނެވިފައި.

[4] އަމުރުތައް، ނަންބަރު [redacted]/MA/2025/01 (15 ޖަނަވަރީ 2025) ކޯޓު އަމުރުން 5 ދުވަސް، ނަންބަރު [redacted]/MA/2025/02 (20 ޖަނަވަރީ 2025) ކޯޓު އަމުރުން 15 ދުވަސް، އަދި ނަންބަރު [redacted]/MA/2025/03 (4 ފެބްރުއަރީ 2025) ކޯޓު އަމުރުން 10 ދުވަސް.

އަޙްމަދު މޫސާ ބަންދުކުރުމަށް އަމުރުކުރަން މުއްދަތު އިތުރުކުރުމާ އަމުރުގައި[5] ބަންދުގައި ބަހައްޓަންޖެހޭ ހާލަތުތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާތީ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއާއި، ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނާމެދު ޚާއްޞަ އުޞޫލުތަކުން އަމަލުކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ 31 ވަނަ މާއްދާއަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، ބަންދުން ދޫކޮށްލައިފިނަމަ، މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާތެރިވެދާނެ ކަމަށްޓަކައި، އަދި އަޙްމަދު މޫސާ ބަންދުން ދޫކޮށްލައިފިނަމަ ހެކިބަސް ދޭ ހެކިވެރިންނަށް ނުފޫޒު ފޯރުވުމުގެ އިޙްތިމާލު އޮތުމުން ކަމަށެވެ. އަދި އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނާމެދު ޚާއްޞަ އުޞޫލުތަކުން އަމަލުކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ 28 ވަނަ މާއްދާ އާއި، 30 ވަނަ މާއްދާއާއި، 31 ވަނަ މާއްދާއާއި، 32 ވަނަ މާއްދާއާއި، 33 ވަނަ މާއްދާއަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައެވެ.

3. ދައުލަތުން، ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނާމެދު ޚާއްޞަ އުޞޫލުތަކުން އަމަލުކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ 3 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ޚިލާފުވުން، އެ މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން، ކުޑަކުއްޖަކާ ޖިންސީ ގުޅުމެއް ބޭއްވުމުގެ [illegible] [illegible] [illegible] އަޙްމަދު މޫސާގެ މައްޗަށް، ދަށުކޯޓުގައި 9 މާރިޗު 2025 ގައި އުފުލާފައިވެއެވެ.

4. އެއަށްފަހު، 14 މާރިޗު 2025 ގައި އަޙްމަދު މޫސާ ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ބަންދުކުރުމަށް ދަށުކޯޓުން އަމުރުކޮށްފައިވެއެވެ.[6] އެ އަމުރުގައި ބަންދުގައި ބަހައްޓަން އަމުރުކުރި ހާލަތުތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާތީ، އަޙްމަދު މޫސާ ބަންދުން ދޫކޮށްލައިފިނަމަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާތެރިވެދާނެ ކަމަށެވެ. އަދި އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއާއި، ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނާމެދު ޚާއްޞަ އުޞޫލުތަކުން އަމަލުކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ 31 ވަނަ މާއްދާއާއި، 35 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުންކަމަށެވެ. މި އަމުރުގެ އިތުރު

---

[5] ނަންބަރު [redacted]/MA/2025/04 ކޯޓު އަމުރު (13 ފެބުރުއަރީ 2025).

[6] ދަށުކޯޓުގެ ނަންބަރު [redacted]CA/05/2025 ކޯޓު އަމުރު (14 މާރިޗު 2025).

ބަޔާނުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްތިއުނާފުގެ މައްސަލައާ ގުޅޭ ބައެއް ތިރީގައި [illegible] ބަޔާންކޮށްފައި އޮތީއެވެ.

4.1 އަޙްމަދު މޫސާއަކީ ވަރަށް ގިނަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަޙްމަދު މޫސާ އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[7]

4.2 އަޙްމަދު މޫސާގެ [illegible].[8]

4.3 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[9]

4.4 ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނާމެދު ޚާއްޞަ އުޞޫލުން ޢަމަލުކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ 28 ވަނަ މާއްދާއާއި އެ ޤާނޫނުގެ 30 ވަނަ މާއްދާއާއި، 31 ވަނަ މާއްދާއާއި އެ ޤާނޫނުގެ 32 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަދި (އ) ގައި [illegible] [illegible] [illegible] ރިޢާޔަތްކޮށްފައިވާތީ، އަޙްމަދު މޫސާއަކީ އަނިޔާ ލިބުނު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

---

[7] އެ [illegible] [illegible] 8 ވަނަ ނަންބަރު.

[8] އެ [illegible] [illegible] 9 ވަނަ ނަންބަރު.

[9] އެ [illegible] [illegible] 10 ވަނަ ނަންބަރު.

[illegible]

ޤާނޫނުގެ [illegible] [illegible] [illegible].[10]

5. އަޙްމަދު މޫސާ [illegible] [illegible] [illegible]، އަޙްމަދު މޫސާގެ ފަރާތުން 7 ޖުލައި 2025 ގައި އެ އަމުރު މުރާޖަޢާކުރުމަށް އެދި ހުށަހަޅުއްވާފައެވެ. މި ހުށަހެޅުއްވުމުގައި އަމުރު މުރާޖަޢާކުރަން އެދި ވާނީ، [illegible] [illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ[11] 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ތ) އަދި ކުޑަކުދިންނާމެދު ޖިންސީ [illegible] [illegible] ޚާއްޞަ [illegible] ޤާނޫނުގެ 36 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ކަމަށެވެ. މި ހުށަހެޅުއްވުމުގެ ތަފްސީލުގައި [illegible] އަޙްމަދު މޫސާއަކީ [illegible] 2 [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ. ޤާނޫނު ނަންބަރު 8/2010 ([illegible] ޤާނޫނު)[12] [illegible] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2009 [illegible]. މި ހުށަހެޅުމުގައި އަޙްމަދު މޫސާގެ ފަރާތުން [illegible] ސުޕަރވިޝަން [illegible] އަޙްމަދު މޫސާ ގެއަށް ބަދަލުކުރުމަށެވެ.

---

[10] [illegible] 11 ވަނަ ނަންބަރު.

[11] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016، ދިގުނަން "ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނު" ކަމަށް ބުނެވޭ.

[12] ދިގުނަން "[illegible] ޤާނޫނު" ކަމަށް ބުނެވޭ.

6. އަޙްމަދު މޫސާގެ [illegible]، [illegible] ބަންދު މުރާޖަޢާކޮށް [illegible] އަޙްމަދު މޫސާއަށް [illegible] އަޙްމަދު މޫސާ ބަންދުން [illegible]. މިއީ އެ އަމުރު [illegible] އެދި [illegible] [illegible] [illegible].

އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ އަމުރުގެ ނިންމުމުގައި ނިންމުމަށް ވާސިލުވި ސަބަބު

7. އަޙްމަދު މޫސާގެ ބަންދު މުރާޖަޢާކުރުން ބަންދުން ދޫކުރުމަށް ނިންމި އަމުރުގައި އެފަދައިން ނިންމި ސަބަބު ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަން ޚުލާސާގޮތެއްގައި ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައި އެވަނީއެވެ.

7.1 އަޙްމަދު މޫސާގެ ސިއްޙީ ހާލަތު ބަޔާންކޮށްދިނުމުގެ ގޮތުން ޑޮކްޓަރީ ލިޔުންތަކުން [illegible]، މި ލިޔުންތަކަށް ބަލާއިރު، [illegible] އެއް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އަޙްމަދު މޫސާއަކީ [illegible].[13]

7.2 [illegible] ސިއްޙީ ލިޔުންތަކަށް ބަލާއިރު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސިއްޙީ [illegible] އަޙްމަދު މޫސާގެ [illegible] [illegible]. އަދި މިއީ [illegible] (ސީރިއަސް) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[14]

7.3 އަޙްމަދު މޫސާއަކީ ސިއްޙީ ގިނަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible]

---

[13] އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ އަމުރުގެ [illegible] ކަންތައްތައް ސުރުޚީގެ ދަށުން 6 ވަނަ ނަންބަރު.

[14] އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ އަމުރުގެ [illegible] ކަންތައްތައް ސުރުޚީގެ ދަށުން 6 ވަނަ ނަންބަރު.

މީހުންގެ ހައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނުގެ 16 ވަނަ މާއްދާއި، އެ ޤާނޫނުގެ 21 ވަނަ މާއްދާއަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައިވާކަން.[15]

7.4 ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނާމެދު ޚާއްޞަ އުޞޫލުތަކުން ޢަމަލުކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ 36 ވަނަ މާއްދާއަށް ބަލާއިރު، އެ މާއްދާގެ ދަށުން ބަންދު އަމުރު މުރާޖަޢާ ނުކުރެވޭނެކަން ނުވަތަ އެ [illegible] ނަންބަރު 2024/HC-B12/65 ޤަޟިއްޔާގެ 33 ވަނަ ނުކުތާއިންވެސް އެނގޭކަން.[16]

7.5 އަޙްމަދު މޫސާއަކީ [illegible] އަނިޔާ ލިބުނު ކުއްޖާއަށް [illegible] އަޙްމަދު މޫސާގެ [illegible] އަޙްމަދު މޫސާއަކީ، [illegible][17]

7.6 [illegible] އަޙްމަދު މޫސާގެ ސިއްޙީ ރިޕޯޓުތަކަށް [illegible] 60 [illegible][18]

---

[15] [illegible] 7 ވަނަ ނަންބަރު.

[16] [illegible] 8 ވަނަ ނަންބަރު.

[17] [illegible] 11 ވަނަ ނަންބަރު.

[18] [illegible] 12 ވަނަ ނަންބަރު.

7.7 ޤާނޫނުގެ 36 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން ބަންދުގައިވާ ފަރާތް ބަންދުގައި ދެމެހެއްޓުމަށް އަމުރުކުރިއިރު އޮތް ހާލަތު ހިސާބު ބަދަލުވެއްޖެކަމަށް، ކޯޓަށް ފެނިއްޖެކަމަށްވާނަމަ، އެހިސާބުން އެ އަމުރު ބާޠިލުކުރުމުގެ ބާރު ކޯޓަށް ލިބިގެންވާކަމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވުމުން، އަޙްމަދު މޫސާ ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން [illegible] ހެކިބަސްދޭން ތިބި ހެކިންނަށް ނުފޫޒު ފޯރުވުމުގެ އިޙްތިމާލާއި، މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަމަށް އޮތް ހުރަސް [illegible] ނުވަތަ ހެކިންނަށް ނުފޫޒު ފޯރުވުމުގެ އިޙްތިމާލާއި، މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަމަށް އޮތް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަޙްމަދު މޫސާ [illegible] ހެކިބަސްދޭން ތިބި ހެކިންނަށް ނުފޫޒު ފޯރުވުމުގެ އިޙްތިމާލާއި، މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަމަށް އޮތް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[19]

8. ބުނެވިދިޔަ ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށް [illegible] [illegible]، އަޙްމަދު މޫސާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނިންމުމުގައި، އަދި [illegible] [illegible] [illegible] އެއްވެސް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

---

[19] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 13 ވަނަ ނަންބަރު.

އިސްތިއުނާފުގެ ނުކުތާތައް:

9. ދަރުކޯޓުގެ ނަންބަރު [redacted]/AM/2025/04 (17 ޖުލައި 2025) ކޯޓު އަމުރު ނިންމައިދެއްވި ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށްކަމަށް ބުނެ، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން އެ ނިންމުން އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް 01 (އެކެއް) ނުކުތާ ހުށަހަޅައި [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ [illegible] [illegible] ވާހަކަ ދައްކާފައިވެއެވެ. އެގޮތުން ހުށަހެޅި؛

9.1 **ނުކުތާއަކީ:** އިސްތިއުނާފުކުރި އަމުރަކީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއާއި، ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނަށް ދޭ ޚާއްޞަ އަދަބުގެ ޤާނޫނުގެ 36 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ޚިލާފަށް ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއްކަމަށް ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން އެދުނު:

10. ދައުލަތުން އެދިފައިވާ،

10.1 އަޙްމަދު މޫސާ ބަންދުކުރި [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއާއި، ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނަށް ދޭ ޚާއްޞަ އަދަބުގެ ޤާނޫނުގެ 36 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ޚިލާފު ކަމަށް ކަނޑައަޅައި، އަޙްމަދު މޫސާގެ ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަނޑައަޅައި،

10.2 ދަރުކޯޓުގެ ނަންބަރު [redacted]/AM/2025/04 (17 ޖުލައި 2025) ކޯޓު އަމުރު ބާޠިލްކުރަން ކަނޑައަޅައި،

10.3. އަހްމަދު މޫސާގެ ބަންދުކުރުމުގެ ގޮތް ނިންމުމަށްޓަކައި، މި މައްސަލާގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ހުކުމްކުރާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 2 (ދޭއް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ހުށަހަޅައިދިނުމަށް، ފެށިގެން 5 (ފަހެއް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އޭނާގެ ބަންދުކުރުމުގެ އަމުރު ގޮތުން ކަނޑައަޅައިދެއްވުމަށް އަންގައި މައްސަލަ ނިންމައިދިނުމަށެވެ.

ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައި ދެފަރާތުން ދައްކާފައިވާ ވާހަކައިގެ ޚުލާޞާ

11. އިސްތިއުނާފު ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި ދައުލަތުން އަންނަނިވި ކަންކަން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

11.1. ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/SC-A/51 (ޕްރޮސިކިއު◌ޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. [illegible]) ގެ ޤަޟިއްޔާގައި ބަޔާންކޮށްދީފައިވާ އިސްތިއުނާފު ހުށަހެޅުމުގެ މުއްދަތު ބަލާއިރު، އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ އަމުރު ނިންމާފައިވަނީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާ ޚިލާފަށް ގާނޫނާއި މަތީ މަޙްކަމާތަކުގެ ނިންމުންތަކާ ޚިލާފުވާކަމުގައި، އަދި އެކަމުގެ ސަބަބުން ބޭއިންސާފުވެ ކުރިމަތި ވެފައިވާ ކަމަށެވެ. ވީމާ، މިއީ އިސްތިއުނާފު ހުށަހެޅުމުގެ މުއްދަތު ތެރޭކަމަށެވެ.

11.2. ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނާމެދު ފިޔަވަޅު އެޅުމާބެހޭ ޚާއްޞަ ޤާނޫނުގެ 32 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްދީފައިވާ ގޮތުން ނިންމުމުގައި ރިޢާޔަތްކުރަންޖެހޭ ކަންކަން [illegible]، އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ އަމުރު ނެރެފައިވަނީ އަހްމަދު މޫސާ [illegible] ގޮތުގައި، ކުރީގެ ސަބަބުން ގެއްލުން ލިބުން ކުއްޖާގެ ހަށިގަނޑާއި އެ ކުއްޖާގެ އުމުރު ފަދަ އެއްޗެހި ކަމަކަށް [illegible] ރިޢާޔަތްކުރަންޖެހޭކަމަށެވެ.

11.3. ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނާމެދު ފިޔަވަޅު އެޅުމާބެހޭ ޚާއްޞަ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ޖިނާއީގެ މައްސަލަތަކުގައި [illegible] [illegible] ހިނދު، އެ ޖިނާއީ ކުށް [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] ޖިނާކަން [illegible] ޙާލަތުން އަދި މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާވެފައި [illegible] [illegible]

އިޤްތިބާސްކޮށް، އެ [illegible] ޝަރީޢަތުގެ [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2024/SC-A/13 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އަބްދުﷲ)ގެ މައްސަލައާއި، ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/HC-B12/83 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ވ. މުޙައްމަދު [illegible])ގެ މައްސަލައާއި، ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2024/HC-B12/64 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އިބްރާހީމް [illegible])ގެ މައްސަލައާއި، ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2024/HC-B12/65 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު)ގެ މައްސަލައިގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމަށެވެ.

11.4. މި މައްސަލައިގައި އަޙްމަދު [illegible]

11.5. ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/HC-B12/51 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ވ. މުޙައްމަދު [illegible])ގެ މައްސަލައާއި، ނަންބަރު 2022/HC-B12/16 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ވ. [illegible])ގެ މައްސަލައިގައި، [illegible] އަޙްމަދު [illegible]

11.6. އަޙްމަދު [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/SC-A/100 ([illegible] ވ. [illegible]) ގެ މައްސަލައާއި، އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2024/SC-A/19 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ވ. މުޙައްމަދު [illegible])ގެ މައްސަލައިގައި [illegible]

11.7 ކުޑަކުދިންނަކީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 35 ވަނަ މާއްދާއިން ޚާއްސަ ރައްކާތެރިކަން ލިބިގެންވާ ބައެއްކަމުގައި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 19/2019 (ކުޑަކުދިންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ޤާނޫނު)ގެ 11، 12 އަދި 46 ވަނަ މާއްދާއަށް ރިޢާޔަތްކޮށް އެކުދިން ރައްކާތެރިކުރުމަކީ ދައުލަތުގެ ޒިންމާއެއްކަމަށް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2024/SC-A/09 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ވ. އިބްރާހީމް ޝަފީޤު) ޤަޟިއްޔާގައި ސަރީޙަށް [illegible] ބަންދުގައި ތިބި ކުދިންގެ ޙައްޤުތައް ހިމާޔަތްކުރުމަށްޓަކައި [illegible] ޙައްޤުތައް [illegible] މައްސަލައިގައި [illegible] ކަނޑައަޅާފައިވާ ޖުމުލަކަމުގައި، އެކަން ކުރާނީ ވަރަށްގެންވާ [illegible] ދަށުން ބޭނުންކުރަން ކަމަށް ބަޔާންކުރައްވާފައިވާ ކަމަށް، މި މައްސަލައިގައި އަނބުރާ ދޫކުރާ މައްސަލަ [illegible] 9 އަހަރުގެ ކުޑަކުއްޖަކަށް ޖިންސީ ގޯނާ ކުރިކަމުގައި، އެކަމަށް ރިޢާޔަތްކުރެވިދާނެކަމަށެވެ.

11.8 މައްސަލައިގައި އަނބުރާ ދޫކުރާ ފަރާތުން އެދޭގެ ބަދަލުވެ ބައްޔަތުކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ އަޕީލަށް އެދުނު ތާރީޚުން 21 ޖަނަވަރީ 2025 ވާއިރުގެ ބަންދުގައި މި ހުކުމްގައި ރިޢާޔަތްކުރެވޭނެ ދުވަހުގެ ޢަދަދު ނުހިމެނެއެވެ. މަޙްކަމާ އަށް ހުށަހެޅުނު ދުވަސް ނިޔަލަށް ބަންދުގައި ކުރިކަމުގައި، އެއިންކުރުން އެއީ ދުވަސް ނިޔަލު ހުކުމް ގެޒިޓަށް ބަލައި ދުވަސްކުރެވޭ ރިޢާޔަތް ނުކުރެވޭނެއެވެ.

11.9 ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/HC-A/25 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ވ. އަޙްމަދު ވިސާމް) އަދި ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2018/HC-A/208 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ވ. މުޙައްމަދު ޝާހިދު) ޤަޟިއްޔާގައި ޖަލުގައި ތިބި ކުދިން ބަންދުކުރުން ދުވަސްކުރުވާކަށް، އެހެންމީހުންގެ ބައްޔަށް ފަރުވާ ދެވުމަށް ފަސޭހަކުރާ ބަދަލުގައި އެކަމުގެ ސަބަބުން ކުރެވޭ ޢަމަލުކުރުމަށް ފިޔަވަޅު އެޅުމާ ގުޅިގެން ޚިދުމަތް ދޭނަމަ، ޢުޤޫބާތުގެ ސަބަބުން ޙުކުމާއި ޙުކުމް ބަދަލުކުރުމަކީ ޙައްޤު ނުވާކަމުގައި، މި މައްސަލައިގައި އެފަދަ ބަދަލެއް ނުކުރެވެއެވެ.

12. އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާގެ ޚުލާޞާގައި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާފަރާތުން އަންނަނިވި ކަންކަން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

12.1. އަޙްމަދު މޫސާއަކީ ޖިސްމާނީ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ބޭނުންކަމަށާއި، ގިނަ ބަލިތަކެއް ހަރަކާތްތެރިކަމުގައި ފާހަގަކޮށް ކަމަށެވެ. އަދި އަޙްމަދު މޫސާ ހަރުކަށިވާތީ ކަން ސަބަބު ބައްދަލު ޚާއްޞަ ކުރިއަށް ޖެހޭ އިންސާފު ދިރިއުޅުމަށްކުރުމުގެ ކަމަށެވެ. މި ބަޔާނާއި ވާހަކަ ނުކުތާގައި ހިތަށްއަރާ ބަލިތަކެއް ކަމަށް ވެސް ހުރި ދުވަސް ބަދަލުވެ ތަރައްޤީކުރުމުން މުހިއްމުވާނެ ސިއްޙަތާއި ޚާއްސަ ގޮތުންނާއި ދިމާވާ ކަމަށެވެ. އަޙްމަދު މޫސާ ވީނަ ބަލިތަކެއް ހަރަކާތްތެރިކަމުގެ ބަދަލުގައި ބޭރުމީހުންގެ އެހީވެސް ފަރާތް ރައްކާތެރިކަމުގެ ނުހަނުކަމަށް ޖެހޭ އިންސާފު ދިރިއުޅުމަށް ކަމަށެވެ.

12.2. ފުރަތަމައިރު ޤާނޫނުގެ އުޒުރެއް ސިއްޙީ ޙާލަތު ބައްދަލުކޮށް ލިބޭނެ ހިދުމަތް ހަރަކާތްތެރިވުން ކަމަށާއި ނަގަވައިގެން އެހީތެރިވުމާ ހަމައެއް ދިރިއުޅުމަށް ކަމަށާއި، ކަންސަލު ބައްދަލު ޖެހޭ ކަމަށް ނުވާނެ ކަމަށެވެ.

12.3. ޝަރީޢަތް ނިމުނުއިރުން ބަންދުކުރެވުނު ހަމައެކަން އަޙްމަދު މޫސާގެ ދެފަރާތު ޚާއްޞަގޮތުން ހަރަކާތްތެރިވުމަށް ނުވާނެ ކަމަށާއި، ޝަރީޢަތުން ގޮތެއް ނިންމާފައިވާ އެ ވަގުތު ހަރަކާތްތެރިވާ ދިރިއުޅުމަށް ދުވަސް ވަރަށްގިނަ މުއްދަތެއް ބޭނުންކުރެވޭނެ ކަމަށެވެ.

12.4. އަޙްމަދު މޫސާގެ ސިއްޙީ ޙާލަތު އަދި އަޙްމަދު މޫސާގެ ހުރި ޖިސްމާނީ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުރި ޙާލަތަށް ބަލާއިރު އަޙްމަދު މޫސާއަކީ ދުޅަހެޔޮކަމުގައި އެކަނި ކުރެވިދާނެ ނުރައްކަލެއް ހުރުމުން ޙާލަތުގައި ހުރި މީހެއް ނުންނާނެކަމަށާއި، އަޙްމަދު މޫސާއަކީ މީހެއްގެ އެހީ ނުލައި ދިރިއުޅެވޭ ދެވޭ މީހެއް ނުންނާނެ ކަމަށެވެ.

12.5. ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ.

12.6. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 21 ޖަނަވަރީ 2025ގައި ދޫކޮށްފައިވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] [illegible]

13. އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible]:

14. މި މައްސަލައިގައި ގޮތް ކަނޑައަޅަންޖެހޭ ސުވާލަކީ، އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible]، [illegible] ޖިންސީ ގޯނާކުރާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

15. [illegible] ޖިންސީ ގޯނާކުރާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނުގެ ދަށުން ބަންދު [illegible] އެ ޤާނޫނުގެ 36 ވަނަ މާއްދާއިންނެވެ. އެގޮތުން އެ މާއްދާގެ ދަށުން [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

އިތުރަށް ނެތްކަމަށް ކޯޓަށް ފޮނުވިއްޖެކަމަށްވާނަމަ، އެ ހިސާބުން އެ އަމުރު ބާޠިލުކުރުމުގެ ބާރު ކޯޓަށް ލިބިގެންވާކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

16. ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. ޢަބްދުﷲ[20] ޤަޟިއްޔާގައި، މިފަދަ މައްސަލަތަކުގައި މީހަކު (ސައިކޮލޮޖިކަލް ނަރަވަސް) ބަންދުން ދޫކުރެވޭނީ އެކަނި ކަނޑައެޅިން، އެ މީހާ ބަންދުކުރީ ހާލަތު ބަދަލުވެފައިވާނަމަ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

17. ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/HC-B12/17 ޤަޟިއްޔާގައި، އެކަށީގެންވާ ރަނގަޅު ފެންވަރުގެ ސިއްޙީ ޚިދުމަތް ނުލިބުމަކީ، އޭގެ ޒާތުގައި (per se) ބަންދުކޮށްފައިވާ މީހަކު ބަންދުން ދޫކުރަންޖެހޭ ގާނޫނީ ސަބަބެއް ނޫންކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. މީގެ އިތުރުން، ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2024/HC-B12/1 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ޝިހާބު) ޤަޟިއްޔާގައި، ބަންދުގައިވާ ފަރާތްތަކުގެ ބަލި ހާލަތު ގުޅިގެން ބަންދުން ދޫކުރުމުގައި ޝަރުޠުތަކާ ކުރަން އެދި ހަރަކާތްތެރިވާން އިޖުރާއަތުތައް ބަޔާންކޮށްފައިވާނީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 14/2013 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖަލުތަކާއި ޕެރޯލްގެ ޤާނޫނު) ގައި ކަމަށާއި، ކޯޓަށް މިފަދަ ސަރުކާރެއް ނުވަތަ ހަދަގުޅުމުގެ ކުރިން ފިޔަވަޅުތަކެއް އެ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށް އިޖުރާއަތުތައް ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

18. އިސްތިއުނާފުކުރައްވާ އަމުރަށް ބަލާއިރު، އަމިއްލަ މީހާގެ ސިއްޙީ ނަފްސާނީ (ސީރިއަސް) މައްސަލަތަކެއް ހުރި ކަމަށާއި، ރަނގަޅަށް ބޭސްފަރުވާ ނުލިބިއްޖެނަމަ ގެއްލުންވާފަދަ މައްސަލަތަކެއް ހުރިކަމަށް އެ އަމުރުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް އެކީ ތާން ބައިއްޔާގެން ކަމެއް އަދި، އެ ބަލިގެ ފަރުވާދިނުމުގައި އިތުރަށް ޖޭލް ބަންދުކުރާ އިދާރާއިން ޝަރުޠުތަކާ މަސައްކަތާ، ފަރުވާ ނުލިބިގެން ބަންދުކުރެވިފައިވާ މީހާއަށް ޙަޔާތަށް ނުރައްކާވާފަދަ އަދި އިސްވެ ބަޔާންކުރިފަދައިން

---

[20] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2024/SC-A/13 ޤަޟިއްޔާ.

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖަލުތަކާއި ޕެރޯލްގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހުށަހެޅުމުން [illegible] [illegible] އެ އަމުރުން

އެނގެން ނެތެވެ.

19. ބަންދުކޮށްފައިވާ ފަރާތަށް ލިބެންޖެހޭ ސިއްޙީ ފަރުވާ ފޯރުކޮށްދިނުމަކީ ބަންދުކޮށްފައިވާ އިދާރާއަކުން ކުރަންޖެހޭނެ ކަމެކެވެ. އަދި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ހައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނު ފަދަ ޤާނޫނުތަކުން [illegible] [illegible] ފަރާތަކަށް ވަކި ޚާއްޞަ [illegible]

20. [illegible]

21. އަޙްމަދު މޫސާ ބަންދުކުރުމަށް ކޮށްފައިވާ އަމުރުތަކުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ހާލަތު [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] އަމުރުގައި ބަޔާންކޮށްފައިނުވެއެވެ. ވީމާ، މި އަމުރަކީ ޤާނޫނީ [illegible] [illegible] [illegible] ނުކުރެވެއެވެ.

މައްސަލަ ނިންމަން ފެނުނު ގޮތް:

22. [illegible] [illegible] [illegible] ބިނާކޮށް، [redacted] [illegible] ކޯޓުގެ ނަންބަރު [redacted]/AM/2025/04 (17 ޖުލައި 2025) ގެ އަމުރަކީ [illegible] [illegible] [illegible]، އަޙްމަދު މޫސާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 2 (ދޭއް) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 5 (ފަހެއް) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [redacted] [illegible] ކޯޓަށް [illegible] މައްސަލަ ނިންމަން ފެނެއެވެ.

ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން މުޙައްމަދުގެ ރައުޔު:

23. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލްގެ ރައުޔަށް ތާއީދުކުރަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު [illegible] [illegible]ގެ ރައުޔު:

24. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލްގެ ރައުޔަށް ތާއީދުކުރަމެވެ.

ޙުކުމް:

ފަހެކަމާ، ބަޔާންވެދިޔަ ސަބަބުތަކާއި އެކުން ހުރުމުން، [redacted] ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު [redacted]/AM/2025/04 (17 ޖުލައި 2025) ގެ އަމުރަކީ ބާޠިލު އަމުރެއްކަމަށް ކަނޑައަޅައި، ދަޢުވާކުރުން އަންގަމުން ފޮނުވާ ބަންޑާރަ ނައިބުގެ ގޮތުން ނިންމާފައިވާ ސިޓީއާއި، މިއަދުން (26 އޮގަސްޓު 2025) ފެށިގެން 2 (ދެ) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ހުށަހަޅައިދިނުމަށާއި، ފަސްދުވަހުން 5 (ފަހެއް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އާންމުގެ ބަންޑާރުގެ އަމުރު ގޮތުން ކަނޑައަޅައި [redacted] ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓަށް އަންގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި މި ޤަޟިއްޔާ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ޙުކުމް ކުރީމެވެ.

މި ޤަޟިއްޔާ ބަލައި ޙުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު ޢަބްދުލްޣަނީ މުޙައްމަދު

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު ޢަބްދުއްރައްޒާޤު ހުސައިން